

О.М. Гололобова,
асистент кафедри менеджменту та оподаткування,
М. І. Ларка,
к.е.н., доцент, професор кафедри економіки та маркетингу,
Національний технічний університет «ХПІ»

СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ефективний розвиток держави неможливий без збалансованого і мінімалізованого споживання енергетичних ресурсів. Це обумовлено вичерпанням невідновлювальних природних ресурсів, ризиками при їх транспортуванні та відсутністю реальних альтернатив їх заміни.

Висока енергомісткість валового внутрішнього продукту України, що майже у три рази перевищує середній рівень енергоемності країн світу, є наслідком суттєвого відставання галузей економіки від світових стандартів. При цьому Україна має один із найбільших у світі потенціал енергозбереження. Сучасний розвиток ринкової економіки висуває до кожного промислового підприємства вимоги, які пов'язані з раціональним використанням енергетичних ресурсів, зменшенням екологічного навантаження на довкілля та набуттям спроможності досягнення рентабельності і намічених цілей.

Розвиток підприємства, його ефективне поточне функціонування та досягнення головних перспективних цілей повинно здійснюватися на основі організаційно-економічного механізму, що призначений для управління фінансовими, трудовими, енергетичними та іншими ресурсами з метою максимального використання наявного потенціалу. Дослідження економічних процесів реалізації енергетичного потенціалу на підприємстві дозволяють підвищити рентабельність функціонування підприємства, закріпити його у сегменті ринку функціонування, зменшити фінансові та операційні ризики. Одночасно із економічним розвитком окремого підприємства буде зростати і економіка країни в цілому.

Організаційно-економічний механізм енергозбереження промислових підприємств – це сукупність економічних, організаційних, мотиваційних методів і способів, що направлені на економічно обґрунтоване виявлення та максимальне використання потенціалу енергозбереження з метою мінімізації питомих витрат на виробництво продукції та зменшення екологічного навантаження на навколишнє середовище.

Реалізація такого механізму на підприємстві повинна бути ретельно обґрунтована і прорахована. Результати від впровадження організаційно-економічних рішень попередньо визначаються математичним моделюванням із врахуванням сукупності основних факторів впливу на процес. Зростання вартості і дефіцит енергетичних ресурсів додатково посилює вимоги до

наукового обґрунтування основних засад реалізації енергетичного потенціалу промислового підприємства. Основну увагу необхідно приділити технологіям стратегічного управління, техніко-економічним особливостям підприємства та його підрозділів, методам дослідження енергетичного потенціалу та його реалізації.

Метою створення організаційно-економічного механізму енергозбереження промислових підприємств є максимізація прибутку підприємства та збільшення його операційної і фінансової стійкості завдяки економічно обґрунтованому вилученню та раціональному використанню енергетичного потенціалу на всіх організаційних рівнях підприємства.

Основними завданнями цього механізму є:

- формування технічних, організаційних, економічних та виробничих обмежень щодо нераціонального використання енергетичних ресурсів на всіх структурних рівнях підприємства;
- стимулювання та мотивування працівників підприємства до підвищення енергоефективності роботи та пропонування менеджменту підприємства шляхів щодо збереження енергії і природних ресурсів;
- розробка сукупності економічно обґрунтованих заходів з енергозбереження;
- формування системи моніторингу стану енергоспоживання підприємства.

Організаційно-економічний механізм енергозбереження промислових підприємств оснований на таких принципах:

- цілісності: дотримання цілісної і єдиної системи енергозбереження на підприємстві, що ґрунтується на ланках моделювання, прогнозування, впровадження, моніторингу та контролю виробництва, транспортування та використання енергії;
- системності: охоплення енергоефективними процесами всіх управлінських ланок на всіх структурних рівнях підприємства (технічних, економічних, організаційних, виробничих), методами і засобами, що спрямовані на збереження енергоресурсів на підприємстві;
- нормативності: дотримання на підприємстві усієї нормативної бази України, що стосується енергозбереження, також запровадження внутрішніх нормативних актів, що спрямовані на зменшення використання енергоресурсів;
- відповідальності: забезпечення відповідальності посадових осіб підприємства і всіх працівників до реалізації енергоефективних рішень, Введення системи стягнень за недотримання поставлених рівнів по енергозбереженню;
- зацікавленості: економічне стимулювання та службове заохочення працівників підприємства та служб, які досягнули проектного рівня енергоефективності і надають додаткові рекомендації щодо енергозбереження;
- оперативного моніторингу: дослідження наявної ситуації з використання енергетичних ресурсів і оперативного реагування на виявлені відхилення від запланованого рівня. У разі зміни конфігурації обладнання,

режимів роботи, вартості енергоносіїв, обсягів виробництва та іншого – коригування управлінських рішень.

Для реалізації положень організаційно-економічного механізму постає необхідність у моделюванні інтелектуальної підтримки прийняття рішень з пошуку оптимальних шляхів енергозбереження промислових підприємств. Розв'язання поставленої задачі повинно базуватися на результатах їх економіко-енергетичного обстеження та комплексного дослідження всіх можливих наслідків інвестування у заходи по енергозбереженню.